

גיליון מס' 555 פרשת פקודי
תשפ"ד שנה שנים עשרה

גליון זה יוצא
לזכות ידידינו היקר
המסייע מדי שבוע
בהדפסת הגליון
והפצתו בבתי הכנסת

דברי שי"ח

ממרון רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - פרשת זכור

ברכה על קריאת פ' זכור

שאלתי מרבינו זצ"ל, מ"ט לא תקון ברכה על קריאת זכור וד' פרשיות [ומש"כ כה"ח סי' תרפ"ה סקכ"ט שאין לברך על זכור שהוא השחתה הרי באבוד רשעים רינה ובפרט בעמלק שאין ה' שלם עד שיחמה שמו ומ"ש מברכת שחיטה, ובסוף טעמא דקרא אסתר עמוד ר"צ ד"ה בסליחות, כ' רבינו זצ"ל דיתכן שבך מרדכי על מחיית עמלק ב' ברכות, ברכת המצוה ושהיינו, ועי' בעזרת אליעזר ס"פ בשלח דלא הפסיק בדיבור עד גמר תליית עשרת בניו], ואולי הוא בכלל חיוב ת"ת הכללי רק בשבת זו תקנו לנו לקרא פ' זו, [ומה"ט י"ל שאין ברכה על חיוב שמר"ת], והשיב רבנו זצ"ל, עיקר מצות זכור בלב, [וכ"כ רבינו בתשובה בס' עזרת אליעזר דזכור משמע בלב ועי' במגילה י"ח א', ועי' בס' תשובות הגר"ח ח"ב דלא תקנו ברכה כיון שמברכין ברכוה"ת, וכ"כ בס' מועדי הגר"ח ח"א דלא תקון ברכה על פ' זכור דיוצא בברכוה"ת, וכן עי' בדולה ומשקה דברכה"ת פוטרות, ובס' שמענו כן ראינו ח"ב מובא שהשיב שאין ברכה על דיבור, וכן עי' בס' מועדי הגר"ח ח"ב בטעם שאין מברכין שהחיינו דעל דיבור אין מברכין, ויל"ע מ"ש מברכת התורה וברכת מגילה, ועי' בשו"ת להורות נתן ח"ה, ועי' שם במועדי הגר"ח ששאל מ"ש ממגילה, והשיב רבנו במגילה יש מעשה המגילה, ונראה כוונתו שהוא שהחיינו על ההצלה ולא על הקריאה גרידא, ועי' בשיח הפורים עמוד פ"ט].

העולה לפרשת זכור אם קורא עם הש"ץ

שאלתי מרבינו זצ"ל, האם העולה לתורה בפ' זכור קורא יחד עם הש"ץ, דלכאורה כיון שצריך שיהיה קריאתה בעשרה א"כ קריאתו בלחש אי"ז בעשרה רק קריאת הש"ץ, [ובמשנ"ב סי' קל"ט י"ג מבואר שקורא עמו], השיב רבנו זצ"ל, זה ג"כ נקרא בעשרה, ועי' בחזו"א (אור"ח סי' קנ"ה ב') שגם בלחש יש צירוף עשרה כמו בשמו"ע, ושאלו מרבינו זצ"ל על מנהגו לקרא מתוך המגילה הכשירה שלפניו יחד עם הבעל קורא, והיה נשמע קולו ברמה בכל עת הקריאה, האם באמת צריך להשמיע לאזניו את קריאת עצמו, והשיב רבנו כן, ושאל אם יכול לקרא בשקט ויצרף קריאת עצמו לשמיעת הבעל קורא והשיב רבנו שלא מהני כי מכוין לצאת בקריאה של עצמו, ושאל אם מעכב וענה רבנו שהוא פלוגתא עי' במשנ"ב (סי' תרפ"ט סק"ה), ע"כ. (קובץ ווי העמודים וחשוקיהם גליון ק"י מרגניא דר"מ ס"ה עמוד קל"א).

בענין העולה בפרשת זכור באיזה קריאה יוצא

שאלתי מרבינו זצ"ל, דלכתחילה קי"ל דצריך העולה לתורה לקרא עם הבעל קורא בלחש, כיון דאומר הברכות, שאינו בדין שיברך העולה על קריאת הש"ץ, וכמבואר במשנ"ב (סי' קמ"א סק"א), וגם בפ' זכור יש לו לקרא עי' במשנ"ב (סי' קל"ט סק"ג וסי' רפ"ב סק"ג), וא"כ יל"ע באיזה קריאה יוצא יד"ח, דאם בעינן קריאת זכור בעשרה כמש"כ השו"ע (סי' תרפ"ה ס"ז) מתרוה"ד (סי' ק"ח) א"כ לכאורה מה שקורא העולה ואינו נשמע לציבור הוא כקריאת יחיד, והשיב רבנו זצ"ל, דבכל גווני יוצא כמש"כ החזו"א (אור"ח סי' קנ"ה סק"ב) דאף עשרה שאומרים בלחש מצטרפים כמו בשמו"ע, ולמש"כ הקר"א בברכות (י"ז א') והמהר"ם שייק (סה"מ ל"ת ס"ב) בטעם דבעינן עשרה שהוא חובת ציבור דמלחמת עמלק הוא חובת ציבור, א"כ י"ל דבעינן דוקא שישמיע לעשרה, ובשם מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל הביא בגליון

מים חיים שטפל קריאתו לקריאת הבעל קורא ויוצא בקריאת הבעל קורא,
בענין קטן והגדיל לענין פרשת זכור
שאלו מרבינו זצ"ל, למה לא נחייב כל קטן שהגדיל לשמוע פ' זכור, למש"כ האחרונים דהחיוב הוא לזכור כל יב"ח מכח זכרון בספר ששומע הזכירה מתוך ס"ת, ועי' מש"כ רבנו בס' דולה ומשקה (עמוד רע"ח) ששאל מרבינו זצ"ל האם גר שנתגייר וקטן שהגדיל חייבים לקרוא מיד פרשת זכור כי בפשטות המצוה בזכור הוא כל השנה ומקיים עי' שקרא פ"א וזכור כל השנה וא"כ גר שנתגייר שיצטרך מיד לקרוא וכן קטן שהגדיל האם גם נאמר כמו הנ"ל שיצטרך מיד לקרוא כשגדל והשיב רבנו, א"צ, ונשאל רבינו זצ"ל, בקטן שהגדיל אחר קריאת פ' זכור למה אינו חייב לקרא מיד פ' זכור דאורייתא, והשיב, יאמר שש זכירות מיד (ס' אשיחה ח"ב עמוד רמ"ח).

פרשת זכור בשנה מעוברת

נשאל רבינו זצ"ל, האם רבותינו חששו למובא במהר"ם שיק (תר"ג מצות תר"ה ב') שהנהגת החת"ס בשנה מעוברת היה לכונן בפ' כי תצא לצאת יד"ח פ' זכירת עמלק דכיון שעובר יותר מ"ב חודש בשנה מעוברת מקריאת זכור בשנה שעברה צריך כונה בקריאת זכור שבפרשת כי תצא למצוה, והשיב רבינו, לא ראינו נוהגים, (דולה ומשקה ענינים שונים עמוד רע"ז, וכן השיב רבינו זצ"ל בעלי שיח אור"ח אות ב' אין נוהגין, ועי' שו"ת חת"ס אהל"ז סי' קל"ט ועי' ארחות רבינו ח"ג עמ' ל"ג שאמר שנוהגים לכונן לצאת בפ' כי תצא).

אם צריך לידע פי' המילים בפ' זכור

כתב רבינו זצ"ל בספרו נחל איתן (סי' ט"ו סק"י) דבפרשת זכור יוצא אפי' אינו מבין דהוא מצות זכור בפה כדאי' במגילה (י"ח א'), ועי' דולה ומשקה (עמוד רע"ט) דהעיקר שיבין הענין.

נשים בפרשת זכור

כתב רבינו זצ"ל בקונטרס הזכרונות ממרן החזו"א (סי' ל"ג אות א) אין נשים חייבות לשמוע פרשת זכור, דלא כתשובת בנין ציון החדשות (סי' ח) ואמר אאמ"ר זצ"ל בשמו ראה לזה ונדפסה בכתבי קה"י החדשים (מגילה סי' קע"ח) דאם נשים חייבות גם עבד חייב, ולמה הוצרך ר"א לשחרר עבדו כמו שכתב הרא"ש בברכות (פ"ז סי' כ), (ועי' רמ"א סי' תר"צ ס"ה), ולמעשה היה הקה"י מורה לנשים לשמוע והיה מעיר אף הקטנות שילכו לשמוע בביהכ"ס (ארחות רבינו ח"ג עמוד קנ"ח).

בענין עשרה זכירות שאחרי התפילה

אמר לי רבנו זצ"ל בשם החיד"א דנכון לומר כל יום אחר התפילה עשרה זכירות, וא"צ לומר כל הפסוק רק לכל זכירה יאמר תיבה אחת כגון אני זוכר יציא"מ שבת מעמד הר סיני מעשה עמלקמעשה מרים כו', עי' בס' עבודת הקדש (בציפורן שמיר סי' א' כף אחת סי' כ"ה), וכן נהג רבינו זצ"ל לאומרם בכל יום (עי' בס' אלא ד"א של הלכה עמוד י' וע"ש פ"ד סי' ז'), ועי' בס' שש זכירות (סי' י"ד עמוד רכ"ו) דאם אומר הפסוק נכון שישלים כולו ולא יאמר חצי פסוק. ולענין אמירתן בעל פה השיב, אם שגור בפיו אפשר להקל, (שם סי' ט"ו עמוד רל"ג).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב **ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג** זצ"ל
ואמי מורתי מרת **רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל** זצ"ל תנצב"ה

עורך: **יצחק גולדשטוק**

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹת עַל גְּדוּלַת הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזור שָׁנִים קְדֻמוֹת - השבועות הבאים בעזה:

פרשת וקרא - הגאון רבי נפתלי מפלי מח"ס זכר נפתלי (ג' אדר) | פרשת צו - הגאון רבי משה צמח זצ"ל - שלושים לפטירתו
חדש ניסן ובין הזמנים - התברחה הגאון רבי אלעזר צדוק טורציץ ("ניסן תשנ"ח)

נשמח לקבל מוקראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון הגדול רבי יעקב ישראל פוזן זצ"ל

מקום המגורים של רבינו ורבי יעקב היה סמוך מאוד זה לזה. עובדה זו הביאה לידידות קרובה מאוד בין המשפחות. משפחת פוזן זכתה להיות מרובת ילדים, והרבנית קניבסקי ע"ה, היתה להם פעמים רבות לעזר וסיוע בזמנים דחוקים. חתנו הגדול של רבינו - רבי שרגא שטינמן שליט"א, עוד זוכר את הפורים של "השנים ההם" בהם אנשי השכונה היו בודדים, והתלמידי חכמים שבהם היו שותים עד דלא ידע, ובאים לשמוח זה אצל זה.

גם אל רבינו שהיה אז אברך צעיר, היו נכנסים חבריו התלמידי חכמים כשהם מבוססים כדת ושמים יחד את היום הגדול. רבי יעקב פוזן היה אחד מאלו, והיה יושב ואומר בעל פה דפי גמרא שלמים מילה במילה מתוך שכרות גמורה, ורבינו מקשיב לו בהנאה רבה...

הבין מתוך הברכה

גם העובדה הבאה תעיד על יחסי השכנות הקרובים של רבינו עם רבי יעקב: פעם ראה רבינו מביתו את רבי יעקב שהוא עומד בחלון ומברך בקול רם ובכוונה - מילה במילה כדרכו - את ברכת 'הטוב והמטיב'. ניגש רבינו לרבנית ע"ה ושאל אם ידוע לה האם למשפחת פוזן נולד בן זכר.

הרבנית התפלגה, כי ידעה שעמדה לפני לידה, והיתה בקשר הדוק מאוד עם המשפחה, אך לא שמעה עדיין מכלום.

אמר לה רבינו שכדאי לברר כי כפי הנראה שנוולד להם בן, ואכן התברר שכך היה. היה פשוט וברור שברכה כזו אינה על קניית חפץ חדש לבית אלא על לידת בן...

ברכת יש"כ לבנו הגאון רבי ראובן טוביא שליט"א שאחז במדת הענווה של אביו הגדול זללה"ה - על עזרתו

רבי יעקב ישראל פוזן נולד בגרמניה בי"א באייר שנת תרצ"ד. לקראת שנות המלחמה עברו הוריו להתגורר באנגליה, שם למד אצל רבותיו בישיבת גייטסהד. בהמשך עלה ללמוד בארץ הקודש בישיבת סלבודקא, ושקד על תלמודו בעומק העיון מתוך ריתחא דאורייתא ושמחת התורה. היה ידוע בדקדוק הלכה ויראת שמים טהורה שלויה אותו בכל צעד. מספר שנים לאחר שייסד הגר"ן קרליץ את בית דינו, נקרא רבי יעקב לשמש כדיין מומחה, והטביע את חותמו בפסקי דין ובהלכות הרבות שחידש. במקביל שימש כרב הקהילה התורנית במושב 'זכרון יעקב' והיה דוגמא טהורה בכל הליכותיו. נלב"ע ג' אדר א' תשפ"ד.

ההיכרות

רבי יעקב למד שנים רבות בכולל האברכים 'חזון איש' ושם היה פוגש תמידים כסדרן את רבינו, וכשעבר לגור ברחוב רשב"ם בבנין הסמוך למעונו של רבינו, התהדקה הידידות ביניהם והיו מרבים

לשוחח בדברי תורה, לא אחת אף היו חוזרים יחד מהכולל. גם בבית הכנסת הסמוך 'לדרמן' היו נפגשים השניים לעיתים קרובות. וראה בספר קרית מלך פ"ה מטוען ונטען הי"ב שמביא משמו מקור נפלא לדברי הרמב"ם סומא הרי הוא כבריאי, וכן בספר נחל איתן סימן ו' ס"ב ס"ק י"א מביא רבינו הערה משמו.

רבי יעקב ישראל פוזן זצ"ל

רבי "פלונג"

כאשר רצה רבינו לקרוא או לשלוח אליו דבר, היה מכנהו 'רבי פלונג' ולא בשמו רבי יעקב.

הסיבה לכך, היות ושמו המלא היה "יעקב ישראל" כשמו של אבי רבינו מרן הסטייפלער רבי יעקב ישראל קניבסקי, ולמרות שיש צדדים בהלכה להקל להזכיר את השם, מכל מקום נהג להחמיר ולא להזכיר בשמו כלל, וכיון שרצה לכבדו קראו בשם רבי פלונג.

ברכת הגומל בנוכחותו

בשנת תשע"א כאשר החלים רבי יעקב מטיפול רפואי שעבר בלב, ביקש לברך 'הגומל' דווקא במחיצת רבינו, והגיע אז לתפילת מנחה גדולה של שבת, למרות שזה לא היה המניין הקבוע שלו (מפי בנו רבי ראובן שליט"א, והוסיף לציין: כי אמנם בשו"ע או"ח סימן רי"ט ס"ג מבואר כי ברכת הגומל נאמרת בפני עשרה כששנים מהם רבנו, אך מסתבר יותר שלא מחמת כן הגיע לברך דווקא בנוכחות רבינו אלא מפני הרגשת הלב, שהרגיש שבאופן זה יותר מודה לקב"ה).

רבי יעקב בשנותיו האחרונות בבית הכנסת 'לדרמן'

דמי שדכנות

ההיכרות של רבינו עם רבי יעקב הביאה אותו להציע שידוך את בנו רבי ראובן טוביא עם בת מחותנו הר"ר יהודה צביון שיבלחט"א. ואכן בשעט"מ השידוך קם והיה. כאשר באו לשלם לרבינו 'דמי שדכנות' כנהוג, אמר שאינו רוצה כסף אלא מבקש שכאשר יולד לזוג הצעיר בן, יתנו לו מצות הסנדקאות בעת הברית מילה. וציין שמצינו כי בגמרא 'שושבינות נגבית בבית דין' ואין זה מנהג בעלמא אלא דין גמור שיש לקיימו. ואכן כך היה.

יש לציין הנהגת רבינו, שבשני הבנים הראשונים שנוולדו, ויתר לאבי הבן שיכבד תחילה את שני הסבים, ובילד השלישי שימש כסנדק.

טוב שכן טוב

כאמור לעיל, מלבד הידידות שהיתה על ידי הלימוד המשותף באותו הכולל,

מכתבים למערכת - לזכרו המשגיח הגר"י לוינשטין זצ"ל

בגליון הקודם הבאנו שהגאון רבי יחזקאל ברטלר שאל את מרן החזון איש מה עליו לעשות כששומע ברכת כהנים באמצע שמונה עשרה. והתברר שכוונת רבינו היתה למרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטין זצוק"ל, ולא להגאון רבי יחזקאל ברטלר. ותשו"ח להגאון הרמ"ז שליט"א שהעמידנו על הטעות. והנה היות ויום היא"צ של מרן המשגיח זללה"ה חל בתאריך י"ח אדר (תשל"ד), נביא עוד כמה גרגירים כפי אשר יכיל הגליון.

זהירות בכבודו

רבינו סיפר שהכיר מקרוב תלמיד חכם אחד, שבחרותו למד בישיבת פונביץ, והיה בחור רגיל, ונהג משובת נעורים שעשה דבר שלא כהוגן נגד המשגיח רבי יחזקאל, ונענש מקפידא שלו, שעד סוף ימיו היה משונה בהתנהגות.

טבילת עזרא ופסוקי דזמרה

אמרו לרבינו כי דעת המשגיח דפונביץ היתה שאם אחד רוצה לטבול 'טבילת עזרא' אך על ידי זה יאחר קצת לפסוקי דזמרה, שעדיף לימנע מכך, ובלשונו מען קען זאך טובלען אין פסוקי דזמרה! (- אפשר לטבול עצמו בפסוקי דזמרה).

ורבינו העיר שלמעשה יש להבחין בין מי שמקפיד על כך תמיד שילך לטבול כי דוחה אף תפילה בציבור, למי שלא מקפיד תמיד.

תמונה נדירה בפרסום ראשון, בה נראה המשגיח הגאון רבי יחזקאל לוינשטין זצ"ל